

ספר הזהר

תרגום

מה כתוב, "אך טוב לישראל" (כתוב). ואם תאמר, לכולם, לא, אלא לאותם שלא נטמאים עם אותו הרע, שכתוב "לברי לבב", משום שזה טוב וזה רע. טוב לישראל לבדם, ורע לעמים עובדי כוכבים ומזלות. "אך טוב לישראל" כדי להדבק בו, ובזה נדבקו ישראל בסוד עליון, בסוד האמונה, שהכל יהיה אחד. אמר רבי יוסי, אשרינו שלא טעינו בך, והרי הקדוש ברוך הוא שלח אותך אלינו. אמר רבי יוסי, משום שטוב הוא לישראל, יש לישראל חלק לעולם הזה, ובעולם הבא לראות עין בעין את מראה הכבוד, ככתוב "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון".

לישראל (כתיב) ואי תימא לכלהו לאו אלא לאינון דלא אסתאבו בהדי ההוא רע דכתיב לברי לבב בגין דדא טוב ודא רע טוב לישראל בלחודייהו ורע לעמין עעכו"ם אך טוב לישראל בגין לאתדבקא ביה ובהאי אתדבקן ישראל ברזא עלאה ברזא דמהימנותא' למהוי כלא חד אמר רבי יוסי זכאין אנן דלא שבשנא בך והא קב"ה שדרך לגבן אמר רבי יוסי בגין דטוב הוא לישראל ישראל אית לון חולקא בעלמא דין ובעלמא דאתי למחמי עינא בעינא חיזו יקרא כמה דכתיב (ישעיה נב ח) כי עין בעין יראו בשוב יהו"ה ציון":

ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן

פרשת ויגש אליו

"ויגש אליו יהודה" וגו'. רבי אלעזר פתח, "כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך". הפסוק הזה פרשוהו. אבל בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, כל יום ויום עשה מעשהו כראוי בכל יום ויום כמו שצריך. כיון שבא היום הששי והצטרך לברוא אדם, באה לפניו התורה. אמרה (לפני הקדוש ברוך הוא) האדם הזה שאתה

ויגש אליו יהודה וגו' (בראשית מד יח) רבי אלעזר פתח (ישעיה סג טז) כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה יהו"ה אבינו גואלנו מעולם שמך האי קרא אוקמוה אבל תא חזי כד ברא קודשא בריך הוא עלמא כל יומא ויומא עביד עבידתא כדקא חזי בכל יומא ויומא כמה דאצטריך כיון דאתא יומא שתיטאה ואצטריך למברי אדם אתת אורייתא קמיה אמרה (קמי קב"ה) האי אדם דאת

מאיר הזהר

א. ע"י בהגרא"א בספד"ל ז' ע"ב ד"ה מהימנותא: עיני מהימנותא כמו אמונת ישראל שבה משיגין את א"ס, ולכן ז"ל נקראין בכל מקום מהימנותא, וכן כל האצילות בכללו שהן גילוי, ע"כ. ע"י תו"ח יא ע"ב: אתקריאת שכינתא אמונה דישאל. וכן ע"י גר"א (תו"ח טו ע"ד ד"ה אמונה דישאל ביון) ח"ל, ר"ל כל אמונת ישראל צ"ע"ס הכל זה שעל ידה מכירין ישראל להון ולעלת העולות זה השער לה, עכ"ל. ע"י ציהל אור ח"ב יט ע"א שהארץ צעניין זה ח"ל, עיני מהימנותא אמור בכ"מ על ו"ק, והעיני כי כל אמונתינו הוא בשם הוי"ה, וזה אכחנו נדללים מן האומות, כי כל האומות משיגין את שמו ית' ע"י לש"ו כללים ח"א לא ע"ב שזה ההבדל בין אצילות לבי"ע, כמ"ש גדול שמי בגוים וצ"מ כו', רק שאין משיגין את שם הוי"ה, רק בשאר השמות וכולם אינן שם העצם רק שמות משותפים, לכן אינן דבקין בו ית' רק עובדין אותו בשיתוף, כי כל השמות אינן רק משותפין ומושאלין מפעולותיו, לא כאלה חלק יעקב, שהם דבקין בשם זה, ולכן הם דבקים בגוף האילן, משא"כ האומות צענפין ועלין שהן כינויין, ולכן מרע"ה לא הזכיר לפרעה רק שם הוי"ה, ודא אקשי ליה מכלהו, ח"ש ה' אלקיניו, אלקיניו לבד, והוא שם העצם שאינו מושאל מפעולה רק מורה על היותו תמיד, והיותו מעצמו ונתחלף היו"ד לוא"ו להיות שם כמו חוה, וכן הוא ניקו' הוא"ו קמץ על שם זה, וזהו מהימנותא ועיקר השם הוא צו"ק כידוע, ששם נתגלה היותו, שלכן נקרא ו"ק מהימנותא, ואף אם יקרא לכל ע"ס מהימנותא לפי שכולם בכללות נכללו בשם הוי"ה כידוע, עכ"ל. אמנם הדבר צ"ע, שכן ע"י צרע"מ פנחס רלט ע"א וצרה צרע"מ טו ע"ב שם כתוב צפירוש שאמונה ענינה מלכות דאצילות, וכן איתא בהגרא"א על ת"ו ו ע"א ד"ה מסט' דשכינתא, שאמונת ישראל ענינה מלכות. והנראה, שבאמת אמונה ענינה היוווג של ז"א ונוק', שהרי אין לנוק' גילוי מנד עממה אלא רק מנד מה שמקבלת מו"א. אמנם ההשגה שלנו היא לעולם דרך המלכות בצד. ע"י לש"ו ח"א סב ע"ג, שכל שמותיו ית' באצילות תלויים באמונת ישראל, כי על ידי שהם מאמינים בו ית' הוא שמעמידים את גילוי אשר באצילות, ולולא זה היו חורים הגילויים למקורם.

ב. ע"י פת"ש צית נתיבות נקודות יח: כנפי עינא הם עניי דמכסין על עינא (רע"מ ח"ג רנ"ב ע"א) בסוד (איכה ג כד) והבאתי את השמש צהריים, סכותה צענן לך וגו', והם ד' כנפים צ' עיינין, צ' למעלה וצ' למטה, וד' פעמים כנ"ף הוא צי"ת, כי כאשר נפתחים הכנפים אז מתגלה אור העין, ואז וראיתם אותו, אבל כאשר הכנפים סגורים אז העינים מכסות אור השמש, וכמ"ש (ישעיה ל כ) ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות וגו', וכתיב (ישעיה נב ח) כי עין צעין יראו וגו', שאז (גדרים ח' ע"ב) יוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, והוא סוד פתיחת הכנפים, ויתגלה אור הפנימי של העין שהוא גנוז בשמש אור הראשון, וע' אומין מקבלים הארתם מחי'ויות של השמש מע' כחות דליה שהוא בסוד עיינין סמימין, ולכן צוכות צי"ת (זכריה ח כג) והחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות וכו' צכנ"ף איש יהודי וגו', שאז יהיה נפתח העין ונתגלה יו"ד הפנימי על ד' כנפי עינא, ח"ש (שבת ל"ב ע"ב) כל הזהיר צמנות צי"ת זוכה ומשמש לו כו'. ט. סתם עולם הוא זעיר, צעל ו"ק. והעיני מוצן צחכמת הרב זלה"ה כי מחילה היה זעיר צלי תיקון בסוד עולם המוהו, ואחר כך שצא התיקון נתעלו כל הו' נקודות למעלה למעי הצינה שהיא סוד עולם הבריאה דאצילות, וגם ז' (הצלים) [הכלים] עלו מעולם הבריאה עד אמא עלאה, ושם נתקנו בסוד ו' קלוות מורח דרוס וכו', ולעומת כן שייכא שפיר ליטנא דבריאה צועיר (רמ"ו). י. כדפי' צפ' תרומה יחס המעשה בכל יום לספירה השולגות, מפני שהם ו' ספירות ו' ימים, ויחוד חסד עם המלכות פעם ציום א' וגבורה במלכות פעל ציום ב', וכן שית סדרין לשית יומין לשית ספירן, והיה היום נברא כלילו נחמן צ' ספירות הפועלות (אור יקר). יא. ולא שפעלו הספירות כל כחם ח"ו שאין להם תכלית (אור יקר). יב. למציאות הכוונה צבריאת עולם ואדם צו, והיינו צבצול המגביל אין צבול (אור יקר). יג. דהיינו זווג היסוד עם המלכות עם כלל כל הספירות (אור יקר). יד. קיום הנמצאות כולם קשר העולמות צורך גבוה כדוע כאומרו וכל שית השדה וכו' (אור יקר). טו. ת"ת לפני הצינה, שהיא הזמנת הספירות לזווגם להוציא כחה על ידה (אור יקר).

תרגום

רוצה לברוא, עתיד הוא להרגיז לפניך. אלמלא לא תאריך רגז, טוב לו שלא יברא. אמר לה הקדוש ברוך הוא, וכי לחינם נקראתי אך אפים. אלא הכל נברא בתורה והכל נתקן בתורה. משום שבטרם ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, באו לפניו כל האותיות, ונכנסו כל אחת ואחת למפרע. נכנסה תי"ו, אמרה לפניו, רצונך לברוא בי את העולם. אמר לה, לא, שבך עתידים כמה צדיקים למות, שכתוב "והתיות תו על מצחות האנשים" וגו'. ושנינו, שכתוב "וממקדשי תחלו", אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי. ולכן העולם לא יברא בך.

נכנסו שלש האותיות שיי"ן קו"ף רי"ש, כל אחת ואחת לבדה. אמר להן הקדוש ברוך הוא, אינכם כדאיות לברוא בכם את העולם, שהרי אתם האותיות שנקרא בכם שקר, והשקר הוא אינו כדאי לעמוד לפני, והנה פרשוה.

ונכנסו פ"א צד"י, וכן כולן, עד שהגיעו האותיות לאות כ"ף. כיון שירדה כ"ף מעל הכתר, הזדעזעו עליונים ותחתונים וכו', עד שהכל התקיים באות ב"ת, שהיא סימן ברכה, ובה השתכלל העולם ונברא.

ואם תאמר שאל"ף היא הראש של כל (אותן) האותיות, (לא) נאה הוא. אלא משום שנקרא בו ארור (ומשום שנקרא בה ארור), ומשום זה לא נברא בו העולם, אף על גב שאל"ף היא אות של סוד עליון. כדי לא לתת מקום לצד האחר שנקרא ארור, לא נברא בו העולם, ונתקן העולם בבי"ת, ובו הוא נברא.

בא וראה, "כי אתה אבינו", משום שהעולם הזה נתקן ונברא בדרגה הזו, והאדם נברא בה ויצא לעולם. "כי אברהם לא ידענו", שהרי אף על גב שבו קיום העולם, לא עסק עלינו כמו שעסק על ישמעאל, שאמר "לו ישמעאל יחיה לפניך". "וישראל לא יכירנו", משום שכל הברכות שהצטרך לברך את בניו, השאיר לדרגה הזו לברך את כלם. "אתה ה' אבינו", שהרי אתה תמיד עומד עלינו לברך ולהשגיח עלינו, כמו אב שמשגיח על הבנים בכל מה שצריך להם. "גואלנו מעולם שמך", שהרי אתה הוא גואל, שכך נקרא המלאך הגואל, וזה "גואלנו מעולם שמך", שמך

ספר הזהר

בעי למברי⁶ זמין הוא לארגזא קמך אלמלא לא תאריך רוגזך טב ליה דלא יתברי אמר לה קב"ה וכי למגנא³ אתקרינא אך אפים אלא כלא באורייתא אתברי וכלא באורייתא אשתכלל בגין דעד לא ברא קב"ה עלמא אתיין כל אתוון קמיה⁷ ועאלו כל חד וחד למפרע עאלת תי"ו אמרה קמיה רעותך למברי בי עלמא א"ל לאו דבך זמינין כמה צדיקא למימת דכתיב (יחזקאל ט ד) והתיות תיו על מצחות האנשים וגו' ותניין דכתיב (שם ט ו) וממקדשי תחלו אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי ובגין כך עלמא לא יתברי בך:

עאלו תלת אתוון שיי"ן קו"ף רי"ש כל חד וחד בלחודוי א"ל קב"ה לאו אתון כדאי למברי בכו עלמא דהא אתון אתוון דאתקרי בכו שקר ושקר לאו איהו כדאי למיקם קמאי והא אוקמוה:

ועאלו פ"א צד"י וכן כלהו עד דמטו אתוון לאת כ"ף כיון דנחת כ"ף מעל כתר אודעזעו עלאי ותתאי כו' עד דאתקיים כלא באת בי"ת דאיהו סימן ברכה⁷ וביה אשתכלל עלמא ואתברי:

ואי תימא דאל"ף איהו רישא דכל (אינון אתוון לאו) [אתוון יאות] איהו אלא בגין דאתקרי ביה [ארור] (ארור ובגין דאתקרי ביה ארור) | ארור ובגין דא | לא אתברי ביה עלמא ואף על גב דאל"ף איהו את דרזא עלאה בגינ⁸ דלא למיהב דוכתא לסטרא אחרא דאתקרי ארור לא אתברי ביה עלמא ואשתכלל בבי"ת עלמא וביה אתברי:

תא חזי כי אתה אבינו (ישעיה סג טז) בגין דהאי עלמא בהאי דרגא אשתכלל ואתברי ובר נש ביה אתברי ונפק לעלמא כי אברהם לא ידענו דהא אף על גב דביה קיומא דעלמא לא אשתדל עלן כמה דאשתדל על ישמעאל דאמר (בראשית יז יח) לו ישמעאל יחיה לפניך וישראל לא יכירנו בגין דכל ברכאן דאצטרך לברכא לבנוי שבק להאי דרגא [לברכא] (לאת ברכא) כלהו אתה יהו"ה אבינו דהא אנת קיימא עלן תדיר לברכא ולאשגחא עלן כאבא דאשגח על בנין בכל מה דאצטרך לון גואלנו מעולם שמך דהא אנת הוא גואל דהכי אתקרי (שם מח טז) המלאך הגואל ודא גואלנו מעולם שמך (ישעיה סג טז) שמך ודאי תנינן אין מפסיקין

מאיר הזהר

זמדת רחמים ע' תיקונים עד ע"צ ומ"ש עליו צס' כ"מ (הרש"צ) (נ"ה).
 ד. ע"י לעיל צ ע"צ. ה. ר"ל שזרחה ו' וז' יודין רמו שס הויה המהוה
 כלם. גס' י' עליונה רמו לכח"צ והוי"ו רומות למג"מ והוי"ד תחמונה נה"י וקון
 התחמון של יו"ד תחמונה מ' (ו"ח) (נ"ה).

א. הן אמת שמנד הבינה אין זו יצר הרע, אמנם בהתשפטות מליאות צריאתו
 למטה שהדין הוה והקלי' נצלאו (אור יקר). ב. לחנס (ד"ה). ג. נכנסו כל
 האותיות לפני הש"י כסדר תשר"ק כדלעיל בהקדמה דף צ ע"צ באותיות דרב
 המנונה סבא (ד"ה). וטעם שנכנסו למפרע מנד הגזורה וחזרו קאמס ציושר

תרגום

ספר הזהר

שלשה שמות הם לנשמה, כדוגמת הסוד העליון, נפש, רוח, נשמה. נפש, הנה פרשוה, שהיא תחתונה מהכל. רוח, היא הקיום ששולט על הנפש, והיא דרגה עליונה עליה לעמוד עליה בכל כראוי.

הנשמה היא הקיום העליון על הכל, ושולטת על הכל, דרגה קדושה, עליונה על כולם. אלו שלש הדרגות כלולות בבני האדם, לאותם שזוכים לעבודת רבונם. שהרי בהתחלה יש בו נפש, והוא התיקון הקדוש לתקן בו את האדם. כיון שבא האדם להטהר בדרגה הזו, נתקן להתעטר ברוח, שהיא דרגה קדושה ששורה על הנפש להתעטר באדם ההוא שזוכה. כיון שהתעלה בהם, בנפש והרוח, ונכנס ונתקן בעבודת רבונו כראוי, אז שורה עליו נשמה, דרגה עליונה קדושה, ששולטת על הכל, כדי להתעטר בדרגה עליונה קדושה.

ואז הוא השלם של הכל, שלם בכל הצדדים, לזכות בעולם הבא, והוא אוהבו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "להנחיל אהבי יש". מי הם "אוהבי", אלו הם שבהם נשמה קדושה. אמר רבי יהודה, אם כך, הרי כתוב "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו" וגו'. אמר לו, כך הוא ודאי, שהרי לא נשאר בהם מכל אותם

תלת שמהן אינון לנשמתא כגוונא דרזא עלאה נפ"ש רו"ח נשמ"ה² נפש הא אוקמוה דאיהי תתאה מכלא רוח איהו קיומא³ דשלטא על נפש ואיהו דרגא עלאה⁴ עלה לקיימא עלה בכלא כדקא חזי⁵:

נשמה איהי קיומא עלאה על כלא ושלטא על כלא דרגא קדישא⁶ עלאה על כלהו ואלין תלת דרגין⁷ כלילין בהו בבני נשא לאינון דזכאן⁸ לפולחנא דמאריהון דהא בקדמיתא אית ביה נפש⁹ ואיהו תקונא קדישא לאתתקנא בה בר נש¹⁰ כיון דאתי בר נש לאתדכאה¹¹ בהאי דרגא¹² אתתקן¹³ לאתעטרא ברוח¹⁴ דאיהו דרגא קדישא דשריא על נפש לאתעטרא בה בר נש ביה ההוא דזכי כיון דאסתלק בהו בנפש ורוח ועאל ואתתקן בפולחנא דמאריה כדקא יאות כדין שריא עליה נשמה דרגא עלאה קדישא דשלטא על כלא בגין לאתעטרא בדרגא עלאה קדישא:

וכדין איהו שלימא דכלא¹⁵ שלים בכל סטרין למזכי בעלמא דאתי ואיהו רחיימא¹⁶ דקב"ה כמה דאת אמר (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש מאן אינון אוהבי אלין אינון דנשמתא קדישא בהו אמר רבי יהודה אי הכי¹⁷ הא כתיב (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו' א"ל הכי הוא ודאי דהא לא אשתאר

מאיר הזהר

ומוכן לחיות בתחיה כי היא המתיחסת אל הגוף (רמ"ו). ט. כי מיקונה הוא שיתייחדו יחד נר"ן שלה שהוא סוד פרלופ הפנימי, וזהו יאיר ויתקדש כל פרלופו החי"ן דהיינו גוף האדם (רמ"ו). י. זה הוא בהגיעו ל"ג שאז מתחיל להכנס היצר טוב שהוא מסוד החסדים הממתיקים את הגבורות ושבוה הרע נכנס וגם העומאה כלה והולכת ושאו עולה מעשיה אל היצירה (רמ"ו). יא. נפש שהיא כעין המלכות, נטהרת מן הקלי, ובהטהרה זוכה אל הרוח, ת"ת השורה על המלכות, בהיותה נטהרת מן החלונות, וכאשר יתקון בשתייהם זוכה אל הנשמה, כעין הצינה על הת"ת ומלכות, ולכן זוכה לעולם הבא צינה ואז כולל עשר ספירות, רוח, ו"ק, צינה, ג"ר, נשמה (אור יקר). יב. מובן צמ"ש צמרכבת יחזקאל פרק י"א שכשמגיע ל"ג אז נכנסת צו נפש מזד החסדים כי מחילה נכנסה של הגבורות שממנה היצירה, ואז בהחצבן יחד זה הוא המיקון של הנפש, ו"ש זהאי דרגא, שהוא דנפש, אתתקן, ואז צמיקון זה זוכה לאתעטרא ברוח דאיהו דרגא קדישא, פי' שאינו כנפש שצריכה לכמה מיקונים יש זה הצחינה הנזכרת דבהמיית ונוגה וקדושה, אמנס הרוח הוא דרגא קדישא (רמ"ו). יג. ללמדנו הקדמה אחת והיא שגר"ן הם מסודרים כסדר המדות העליונות, דהיינו שכל עליון על חצירו נכנס צו בחלקו החמון שהוא נה"י שלו ומשם ולמעלה הוא למעלה ממנו ומקיפו, וכן חלק הרוח נכנס צמוך הנפש ומתלבש צו ועיקרו הוא למעלה ממנו, וזהו לאתעטרא שהוא אור מקיף שלה. וגם ו"ש דשריא על נפש, לאפוקי מה שהוא צפנימיותה כי זה נראה לי שנכנס צו צננת הי"ג והוא הנפש דחסדים שאמרנו, אבל מי"ג ואילך וכו' (רמ"ו). יד. היינו מלכות שהיא מקבלת מן היסוד ומוכנת ליסוד, ואית נפש למטה שהיא המלכות, ואית נפש למעלה שהיא מלכות למעלה (אור יקר). טו. והטעם שאין לצא אל שער המלך עולם הבא אלא מי שזכה לכל המדרגות והשלים לכל הנמצאות, ו"ש שלים בכל סטרין למזכי בעלמא דאתי אית סבת הנמצאות כולם (אור יקר). טז. מזד החכמה האבה, דהיינו י"ש כדפי', או אפשר "אוהבי" מזד החסד מפני שיש להם נשמה מצחינה שהיא צת כהן צרמיה דצברהם כדפי' אצבא ולכן מזדה זוכים אל החכמה (אור יקר).

א. כעין צינה ת"ת מלכות, כלל עשר ספירות, כעין הת"ת מקיים המלכות והציני השולטת על שתייהם ואין כל אדם זוכה אליהם אלא תחלה לנפש ואח"כ לרוח ואח"כ לנשמה (אור יקר). ב. קראו כן ללמדנו שהרוח הוא עשם עמי נבדל מן הנפש, וכן אמר בנשמה לאפוקי סבת החוקרים שאומרים שהם שלם כוחות בעלמא. ועוד י"ל דקראם קיומא לרמוז שאין צהם כרת כמו שיש לנפש דכתיב ונכרתה הנפש, ולא הרוח ולא הנשמה (רמ"ו). ג. יראה שפרלופ הרוח אינו מתלבש בשל הנפש כי אם צו מתחנות שלו, וחצ"ד דידיה הם עליונים (רמ"ו). ד. זה מובן צמ"ש צמ"ש צמ"ש דספר הגלגולים דף ט', כי הנפש צריכה להתעלות כל ה' חלקיה דחי"ן דידה עד ארץ דעשיה ואז תחול עליה הרוח, ו"ש צכלא כדקא חזי, שיהיו כל חלקיה מושלמים כראוי (רמ"ו). ה. כי הנשמה היא מן המוחין דמזמן סוד הקדושה. אי נמי שצצריאה ריבו טוב מה שאין כן למטה ממנה. וגם י"ל דדרגא קדישא ירמוז לחיה ויחידה שהן צסוד אור מקיף על כל הג' נר"ן ולכן אמר על כלהו. ומ"ש דרגא צלשון יחיד נראה דמשום דשתייהן אחזות יחד דהיינו י' חיה וקו"ו של י' יחידה. אי נמי לא ירמוז צדרגא יחידה אלא על החיה כי עד המשית לא יזכה אדם אלא עד החיה (רמ"ו). ו. פי' תלת לאפוקי דרגא קדישא אור מקיף שאמרנו, כי דווקא הג' שהן נר"ן הן כלולות צמוך הגוף צו צמוך צו (רמ"ו). ז. יראה דווקא הצדיקים זוכים לתקן שלשתן צפעם אחת ולא יצטרכו להתחלק כשאר בני אדם שאחד מתקן הנפש ואחד הרוח ואחד הנשמה (רמ"ו). ח. יורה סדר ההדרגות המסודר לאדם כדי שיעלה צקדש, כי צמחילה יש צו נפש צבואו לעולם אבל אינה צו צמעלתה האמיתית שהרי צראשונה נכנסת צו נפש הבהמיית, ונעל"ד שהיא אותה אשר צו צמן העיבור והיא מחייוניות העשיה, ואחר כך מתלבשת צו נפש מקליפת נוגה הכלולה מיצר טוב ויצה"ר אלא שודאי עדיין הרע גובר צו, וה"ס (ד ז) לפתח טעאת רובץ. ואחר כך נכנסת נפש מסטרא דאופני הקדש והיא הנפש העיקרית של האדם, אבל צו נכנסת צסדר הדרגה נפש דנפש ורוח דנפש ונשמה דנפש, והנה צו הוא עשם המיקון של האדם מזד צבה יש אחיה לחייונים, וכמ"ש (ויקרא ד צ) נפש כי חטטא, ולא כחצו רוח כי יחטא, ובהתקנה כראוי אז גוף האדם מתוקן

ספר הזהר

תרגום

בהו מכל אינון דהוו בהו נשמתא קדישא כגון חנוך ירד וכלהו צדיקא בגין לאגנא על ארעא דלא ישתצי בגינייהו הה"ד כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו כבר מתו ואסתלקו" מעלמא ולא אשתאר מנהון מאן דיגין על עלמא בההוא זמנא:

תא חזי כלא אינון דרגין אלין על אלין נפ"ש רוי"ח נשמ"ה דרגא על דרגא נפש בקדמיתא ואיהי דרגא תתאה כדקאמרן רוח לבתר דשריא על נפש וקיימא עלה נשמה דרגא דסלקא על כלא ואוקמוה נפש דא נפש דוד"י ואיהי דקיימא לקבלא נפש מההוא נהר"י דנגיד ונפיק רוח דא רוח (וקיימא עליה) [דקיימא עליה דנפש] ולית קיומא לנפש אלא ברוח ודא איהו רוח דשריא בין אשא ומיא ומהכא אתון האי נפש רוח קיימא בקיומא [ד]דרגא אחרא עלאה דאקרי נשמה דהא מתמן נפקי נפש ורוח מתמן אתון רוח וכד נטיל רוח כדין נטלא נפש וכלא חד ואתקריבו דא בדא נפש אתקריב ברוח ורוח אתקריב בנשמה וכלא חד:

תא חזי ויגש אליו (בראשית מד יח) תקרובתא דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד בגין דיהודה איהו מלך ויוסף מלך אתקריבו דא בדא ואתאחדו דא בדא רבי יהודה פתח ואמר (תהלים מח ה) כי הנה המלכים נועדו דא יהודה ויוסף בגין דתרווייהו מלכים ואתקריבו דא בדא לאתווכחא תרווייהו כחדא בגין דיהודה אתערב ביה בבנימן והוה ערב לגביה דאבוי ביה בהאי עלמא ובעלמא דאתי ועל דא אתקריב קמיה דיוסף לאתווכחא עמיה על עסקא דבנימן דלא למהוי בנדוי"כ בהאי עלמא ובעלמא דאתי כמה דאת אמר (בראשית מג ט) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים בהאי עלמא ובעלמא דאתי:

ועל דא כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו (תהלים מח ה) אתרגיזו כחדא ואתרגיזו דא בדא בגיניה דבנימן מה כתיב (שם ו) המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם לכל אינון דהוו תמן (נ"א) לכלהו שאר שבטין דהוו תמן) חיל כיולדה (שם ז) בגין דהוו דחלין לקטלא ולאקטלא (וכולא) בגיניה דבנימן (נ"א) מה כתיב כן תמהו נבהלו נחפזו וכלא בגיניה דהא יוסף אודבן בגיניה דיהודה ואתאביד מאבוי והשתא אתערב ביה בבנימן ודחיל דלא יתאביד ובגין כך ויגש אליו יהודה:

דבר אחר כי הנה המלכים נועדו דא יהודה ויוסף

שהיתה בהם נשמה קדושה, כמו חנוך, ירד, וכל הצדיקים, כדי להגן על הארץ שלא תשמד בגללם. זהו שכתוב "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו", כבר מתו והסתלקו מן העולם, ולא נשאר מהם מי שיגן על העולם בזמן ההוא.

בא וראה, הכל הם דרגות אלו על אלו, נפש, רוח, נשמה, דרגה על דרגה. הנפש בראשונה, והיא הדרגה התחתונה, כפי שאמרנו. אחר כך רוח, ששורה על הנפש ועומדת עליה. הנשמה הדרגה שעולה על הכל, ובארוה. נפש, זו נפש דוד, והיא שעומדת לקבל הנפש מאותו נהר ששופע ויוצא. רוח, זו הרוח שעומדת על הנפש, ואין קיום לנפש אלא ברוח, וזו הרוח ששורה בין האש והמים, ומכאן נזונית הנפש הזו. הרוח עומדת בקיום של דרגה אחרת עליונה שנקראת נשמה, שהרי משם יוצאות נפש ורוח, משם נזונית הרוח, וכשהרוח נוסעת אז [גם] הנפש נוסעת, והכל אחד. ומתקריבים זה לזה. הנפש מתקרבת ברוח, והרוח מתקרבת בנשמה, והכל אחד.

בא וראה, "ויגש אליו", התקרבות של עולם עם עולם, להאחז זה עם זה, שהכל יהיה אחד. משום שיהודה הוא מלך ויוסף מלך, התקרבו זה לזה ונאחזו זה עם זה. רבי יהודה פתח ואמר, "כי הנה המלכים נועדו", זה יהודה ויוסף, משום ששניהם מלכים, והתקרבו זה לזה להתווכח שניהם יחד, משום שיהודה ערב לבנימן, והיה ערב לאביו בו בעולם הזה ובעולם הבא, ועל כן התקרב לפני יוסף להתווכח עמו על עסקו של בנימן, שלא להיות בנידוי בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שנאמר "אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים", בעולם הזה ובעולם הבא.

ועל זה, "כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו", התרגזו יחד והתרגזו זה עם זה בשביל בנימן. מה כתוב, "המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם", לכל אותם שהיו שם. (לכל שאר השבטים שהיו שם). "חיל כיולדה", משום שהיו פוחדים להרוג ולההרג, והכל בשביל בנימן. (מה כתוב, "כן תמהו נבהלו נחפזו", והכל בגללו), שהרי יוסף נמכר בגלל יהודה ונאבד לאביו, וכעת ערב לו לבנימן, ופחד שלא יאבד, ולכן "ויגש אליו יהודה".

דבר אחר, "כי הנה המלכים נועדו", זה יהודה ויוסף

מאיר הזהר

הגלגולים פרק יד וטו (דע"ה ח"צ לצ ע"ג, וע"ג). כ. כפי פי' ראשון, טעם יהודה צעזיל הערצנות, וכפי דרך אחר צעזיל שהוא מלך ויוסף מלך, ונאה למלך לדבר עם המלך (מ"מ). כא. פירוש דהוא סובר כן דצהללת בנימן פטיר ועטיר אצל לא נפטר עד שהתפלל מרע"ה עליו כמ"ש רז"ל ולהצין פשר דבר ואין יעקב אע"ה לא התירו וכו' עמ"ש צר"ד פרשה הצרכה (מא"י זין) (נ"א).

ז. שאין נשמה אלא אחר שזכו כ"כ, הא כתיב וכל אשר נשמת רוח חיים וכו', והיו רשעים גמורים (אור יקר). ית. מה שמשמע כאן דאמר לשון מיתה גם על חנוך עיין תרומה קעד ע"א כי הוא רק מסטרא דילן ע"ש ועיין פ"י אחרי מות סח ע"צ חנוך דלא אשתכח ביה מיתה כו' ע"ש (לש"ו). והיינו סיצת כפל הלשון "ממו" ו"אסתלקו" (דע"ה ח"א נג ע"ג). יע. מש"כ שפשו היה מנוק' דז"א דאזילות, כוונתו לשל עתה ולא של אז. ועי' בספר

תרגום

שהזדמנו להתווכח זה עם זה, להתווכח שניהם יחד, משום שיהודה היה מלך ויוסף היה מלך, ושניהם באו יחד להתווכח זה עם זה, זה על בנימין וזה על בנימין.

כ"י הנה המלכים, אמר רבי יהודה, סוד האמונה כאן, שהרי כשנמצא הרצון, והקשר מתעטרים יחד, אזי שני עולמות נקשרים יחד ומזדמנים יחד, זה לפתוח את האוצר, וזה ללקט ולכנס לתוכו. ואז "כי הנה המלכים נועדו", שני עולמות קדושים, העולם העליון והעולם התחתון. "עברו יחדיו", סוד הדבר, שכאשר מתחברים יחד, אזי "עברו יחדיו", משום שכל החטאים של העולם לא מתבטלים להיכנע עד שמתחברים יחד, ככתוב "ועובר על פשעי". ועל כן "עברו יחדיו". "עברו", אותם החטאים התכפרו, משום שהנה אז כל הפנים מאירות וכל החטאים התבטלו.

רבי חייא אמר, הסוד הזה הוא בתיקון הקרבן, שהרי כאשר נקרב הקרבן, וכולם מסתפקים כל אחד ואחד כראוי לו, אז הכל נקשר יחד, וכל הפנים מאירות, וקשר אחד נמצא. ואז המלכים נועדו ומזדמנים יחד לכפר על החטאים, להעביר אותם. ואז המלכים נועדו ונקשרים יחד. "עברו יחדיו", להאיר כל הפנים, ושיהיה הכל רצון אחד. "המה ראו כן תמהו", התעלה על דעתך שהם מלכים, אלא אלו בעלי הדינים, ששמחתם לעשות את הדין ההוא שהצטוו עליו. ואז, כשהמלכים מזדמנים שניהם ברצון אחד, אז המה ראו אותו הרצון של שני עולמות. "כן תמהו נבהלו נחפזו", משום שכל בעלי

ספר הזהר

דאזדמנו לאתוכחא דא עם דא לאתוכחא תרווייהו כחדא בגין דיהודה הוה מלך ויוסף הוה מלך ותררווייהו אתו כחדא לאתוכחא דא עם דא דא על בנימין ודא על בנימין:

כ"י הנה המלכים אמר רבי יהודה רזא דמהימנותא⁶ הכא דהא כד רעותא³ אשתכח וקשורא אתעטר כחדא¹ כדין תרין עלמין מתקשרן כחדא⁷ ואזדמנן כחדא⁸ דא | לאפתחא | (לאפתחא) אוצרא⁹ ודא ללקטא ולמכנש¹⁰ בגויה וכדין כי הנה המלכים נועדו¹¹ תרין עלמין קדישין¹² עלמא עלאה ועלמא תתאה¹³ עברו יחדיו (תהלים מח ה) רזא דמלה דכד מתחברן כחדא¹⁴ כדין עברו יחדיו¹⁵ בגין דכל חיובין דעלמא לא אתעברן | לאתכפין¹⁶ עד דמתחברן כחדא כדכתיב (מיכה ז יח) ועובר על פשע ועל דא עברו יחדיו¹⁷ עברו אינון חובין (ו)אתכפרו בגין דהא כדין כל אנפין נהירין וכל חובין אתעברו:

רבי חייא אמר רזא דא בתקונא דקרבנא איהו¹⁸ דהא כד קרבנא אתקריב וכלא מסתפקין כל חד וחד כדקא חזי ליה כדין אתקשר כלא כחדא וכל אנפין נהירין וקשורא חד אשתכח וכדין המלכים נועדו ואזדמנו כחדא לכפרא על חובין ולאעברא עלייהו וכדין המלכים נועדו ואתקשרו כחדא עברו יחדיו לאנהרא כל אנפין ולמהוי כלא רעותא חדא המה ראו כן תמהו סלקא דעתך דאינון מלכים אלא אלין מאריהון דדינין דחדוה דלהון למעבד ההוא דינא דאתפקדו עליה וכדין כד מלכים אזדמנו [תרווייהו] (דתרווייהו עלמין) ברעותא חדא כדין המה ראו ההוא רעותא דתריין עלמין כן תמהו נבהלו נחפזו בגין דכלהו מארי דינא אתכפיין

מאיר הזהר

יחדיו תמים למעלה ולמטה שני המלכים חסדים וגבורות (רמ"ו). יב. שאורות שיהיה עוברים ומתפשטים ביחד בכל העולמות בלתי שום מניעה מן המקטרגים (רמ"ו). יג. מלה זו הנוספת בהגהה תלמדנו ענין נכון, והוא כי כפיית הדינין מתבטלת בשמי בחינות, האחת כשנכפס כח עליון ונגד רגונם וכמו שהיה ביציאת מצרים, והשני שהוא בחפזם וכמו שמצינו בפתח תורה מג' שאפילו מלאך המות נתן מתנות למשה, וזה היה מפני שהיו כל העולמות מתוקנים והרע נמחק ונכנע לטוב, וזה מ"ש אתעברן לאתכפיה, מה שאין כן בעת יציאת מצרים שהוכרחו לירד למגלות מתבוססים בטומאותם, והיינו ועובר על פשע, דאיתא באדרת רבה (קלא ע"א, קלג ע"א) שזהו התיקון השלישי שצ"ג מיקוני דיקנא, ההוא אורחא דתחות תרין נוקבין דחוטמא דאתפסק שערא והאי אורחא דתתקן לאעברא (שער) [ציה] וכו'. ואיתא תו התם דפשע נעשה שפע, וזהו ועובר על פשע שמהפך הפשע לשפע (רמ"ו). יד. ונראה דהכי פירושו דקרא, שחיליה אמר שר ציון הוא ירכיז פון מלאה דין, ולכן אלוקים בארמוניה נועד למשגב, כי כמו עו ותיקף והוא כחומה וקיר מעוז שאין השפע יוצא לתוך, אבל כאשר המלכים שהם וז"ל נועדו בצית ועד שלהם, וע"ד ג' יסוד¹⁹, שבהם מתייחדים תרין עטרין שהם משמי מלכות דאו"א והיינו המלכים, אז עברו יחדיו, הדינין והתקדים, כי עברו אינון חובין ואתכפרו, וחזרו לסניגורים ולזכויות (רמ"ו). טו. פי' אימתי הוא וזו וז"ל באמתות הוא כשישראל עוסקים בקרבנות ולא פליג את"ק (מ"מ).

א. ידוע שעצמיות פנימיות השפע הם שני אורות של החו"ג שהם יסודות או"א והיינו רוא, ומהימנותא הוא האצילות ששם כל אמונתנו (רמ"ו). ב. הוא מול נזר חסד שורש החסדים וה"ס רצון העליון, וכשהוא משפיע בזמן ונקבה ששם שורש הגבורות ואז הרצון נמנע, כי אם לא ישפיע ויתלבש בזנקה לא ימצא אורו בעולמות (רמ"ו). ג. פי' הנה החו"ג נקראים תרין עטרין לפי שיוצאים עד שתי עטרות ושני יסודות או"א, ואחר כך יורדים לדעת זעיר, ח"ש וקישורא שה"ס יסודות או"א זה בתוך זה, אתעטר בתרי עטרין כחדא בתוך דעת ז"א (רמ"ו). ד. הם ז"ל שכל עצמיותם הם מחו"ג מתקשרן כחדא, הוא כאשר דבוקים זה בזה אחר באחר שהוא דוקא בקו האמנעי (רמ"ו). פי' הם ז"ל והם המלכים שנועדו וכן פירש הרב בסידור הנה המלכים הם ז"ל (מ"מ). ה. כשחוזרים פנים בפנים להזדווג (רמ"ו). ו. הוא זעיר שפומא אורו הטוב הוא יסודו (רמ"ו). ז. הוא הנוק, ולפי שיש שני זווגים, אחד לכוננה לכלי והשני להוליד, לכן אמר ללקטא ולמכנש (רמ"ו). ח. שאז שניהם מולכים בעטרות שלהם שהן שתי המלכות כנוכר ואז מתחבר יחד, וע"ד שלהם ג' יסוד²⁰, ואז יש בתוכם אורות או"א שצם סוד הקדושה (רמ"ו). ט. צין העליון הוא זעיר צין התחתון נוק, ונקראו המלכים צה' הידיעה, כי ג' העליונים או"א ואו"א הם נקשרים (רמ"ו). י. ז"ס ה' ה' אל רחום וגו' ר"ל כששני ה' מתחברים אז נעשה רחום ועובר על פשע. אי"מ (נ"א). יא. הוא הווג השלם דהיינו ממחר ועד מלכות שני הפרטופים שלימים והו כחדא, כי יהיו

ספר הזהר

תרגום

ומתעברין מעלמא ולא יכלי לשלטאה וכדין מתעברין קיומיהון ומעברין שלטנהון:

הדין נכנעים ועוברים מן העולם ולא יכולים לשלוט, ואז קיומם עובר, ומעבירים את שלטונם.

רבי אלעזר אמר ויגש אליו יהודה (בראשית מד יח) מאי טעמא יהודה בגין דהכי אצטריך דאיהו ערב כד"א כי עבדך ערב את הנער ורזא דמלה יהודה ויוסף הכי אצטריכו לאתקרבא כחדא בגין דיוסף איהו צדיק יהודה איהו מלך ועל דא ויגש אליו יהודה בגין דקורבא דלהון דאתקריבו כחדא גרם כמה טבין לעלמא גרם שלמא לכלהו שבטין גרם שלמא ביניהו גרם ליעקב דאתקיים רוחא דיליה כד"א (שם מה כז) ותחי רוח יעקב אביהם ועל דא קריבו (ד)דא עם דא אצטריך בכלהו סטרין לעילא ותתא:

רבי אלעזר אומר, "ויגש אליו יהודה". למה יהודה, משום שכך צדיק, שהוא ערב, כמו שנאמר "כי עבדך ערב את הנער". וסוד הדבר, יהודה ויוסף כך הצטרכו להתקרב יחד, משום שיוסף הוא צדיק, ויהודה הוא מלך, ועל כן "ויגש אליו יהודה", משום שהקרבה שלהם שהתקרבו יחד, גרמה לכמה טובות בעולם, גרמה שלום לכל השבטים, גרמה לשלום ביניהם, גרמה ליעקב שהתקיימה רוחו, כמו שנאמר "ותחי רוח יעקב אביהם". ועל כן ההתקרבות של זה עם זה, הנצרך בכל הצדדים, למעלה ולמטה.

רבי אבא פתח ואמר (תהלים מח ג) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב האי קרא רזא דמהימנותא איהו יפה נוף דא איהו יוסף הצדיק" דכתיב ביה (בראשית לט ו) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה משוש כל הארץ איהו חדוה וחדו לעילא ותתא הר ציון ירכתי צפון בגין דבחולקיה קאים משכנא דשילה" הר ציון דא ירושלם" ירכתי צפון הכי הוא ודאי לעילא ותתא" קרית מלך רב אתר איהו מתקנא לקביל מלך רב דא מלכא עלאה דכלא קדש הקדשים דהא מתמן אתיא כל נהירו וכל ברכאן וכל חידו דכלא דהא מתמן נהרין כל אנפין ובי מקדשא אתברכא מתמן וכד איהי מתברכא מתמן נפקי ברכאן לכל עלמא דהא כל עלמא מתמן אתברכא:

רבי אבא פתח ואמר, "יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב". הפסוק הזה הוא סוד האמונה. "יפה נוף", זהו יוסף הצדיק, שכתוב בו "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה". "משוש כל הארץ", הוא חדוה ושמחה למעלה ולמטה. "הר ציון ירכתי צפון", משום שבחלקו עומד משכן שילה. "הר ציון", זו ירושלים. "ירכתי צפון", כך זה ודאי למעלה ולמטה. "קרית מלך רב", הוא מקום מתוקן כנגד מלך רב, זה המלך העליון של הכל, קדש הקדשים, שהרי משם בא כל האור וכל הברכות וכל השמחה של הכל, שהרי משם כל הפנים מאירות, ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת, משם יוצאות ברכות לכל העולם, שהרי משם כל העולם מתברך.

רבי יהודה ורבי יוסי אערעו בכפר¹ חנן עד דהוו יתבי ביה אושפיזיהו אתא חד בר נש וחד מטולא דחמרא קמיה ועאל בביתא אדהכי אמר רבי יהודה לרבי יוסי הא תנינן דדוד מלכא הוה מתנמנמ כסוס ושינתיה זעיר היך הוה קם בפלגות ליליא האי שעורא זעיר איהו ולא הוה אתער² אפילו בתלתות ליליא" אמר ליה בשעתא דעאל ליליא הוה יתיב עם כל רברבי ביתיה ודאין [דינא ועסיק במלין] (מלי) דאורייתא ולבתר הוה נאים שינתיה עד פלגות ליליא" וקם בפלגות ליליא ואתער ואשתדל בפולחנא דמאריה בשירין ותושבחן אדהכי אמר

רבי יהודה ורבי יוסי נפגשו בכפר חנן. בעודם יושבים בבית מלונם, בא איש אחד, ומשא אחת של חמור לפניו, ונכנס לבית. בין כך אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הנה שנינו שדוד המלך היה מתנמנם כמו סוס ושינתו מועטת, איך היה קם בחצות הלילה, השעור הזה הוא קטן, ולא היה מתעורר אפילו בשליש הלילה. אמר לו, בשעה שנכנס הלילה, היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן את הדין ועוסק בדברי תורה, ואחר כך היה ישן שנתו עד חצות הלילה, וקם בחצות הלילה ומתעורר, ועוסק בעבודת רבונו בשירים ותשבחות. בינתיים אמר

מאיר הזהר

צהוד הנק' ירך המזבח צסוד עקב השמאלי דעמיק שמשם הנוק' והבן (זהר הרקיע). פי' לעילא המלכות צניינה מהגבורות ומתאה שבעולם הזה ירושלים נוטה לנד צפון (מ"מ). כ. פגעו יחד ככפר חנן וצמור כך בא אדם אחד ומשוי לפניו ונכנס צצית האושפיזא (ד"א). כא. נאים (מ"מ). כב. ר"ל לא שיך לומר שיהיה נעור אפילו צשליש הלילה אלא מיד יהי נעור משנתו כיון דשמן נשמי הס מועטים (מ"מ). כג. משמע שצמחילת הלילה עסק צמורה וצמחות עמד ועסק צשירו ומשצמות וצמ' צרכות דף ג ע"ב ל"מ כן ע"ש. א"מ (נ"א).

טו. ושיעור הכמוצ נוף שהוא יסוד יפה (מ"מ). יז. פי' הר ציון דקרא הוא משכן שילה וקראו הר ציון לפי שהיה צנוי צנחלים, ועוד שיצב כמה שנים כמ"ש הרמב"ם ז"ל שס"ט שנים ישב משכן שילה, ואח"כ נחרב והיה דומה לצבת המקדש, לכך נקרא ציון ונקרא ירכתי צפון לפי שהמלכות יש צה דיניס וכחצ הרצ צס' הליקוטים משכן שילה צצבת שילה רומז צה זו"ן ש היא מלכות שהיא אלהים דיודי"ן נשאר מ"ה מציבת שילה הוא ז"א ולפי שהיא אלהים דיודי"ן לכך נקרא ירכתי צפון (מ"מ). יט. פי' כמו דבר אחר (מ"מ). יט. פי' צסוד מערצית צפוני כי לעולם הנוק' אחקרת צשמאלא לעילא צגבורה ולתתא

תרגום

ספר הזהר

האיש ההוא, וכי הדבר הזה שאתם אומרים הוא כך.

סוד הדבר כאן, שהנה דוד המלך חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, ודוד המלך היה שומר כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום שהשינה אחד מששים במיתה היא. ודוד, משום מקומו שהוא חי, לא היה ישן אלא ששים נשימות, שעד ששים נשימות חסר אחת הוא חי, משם והלאה טועם אדם טעם מיתה ושולט בו הצד של רוח הטומאה.

זה היה שומר דוד המלך, שלא יטעם טעם של מיתה, ושולט (ולא ישלוט) בו צד של רוח אחרת, משום שששים נשימות חסר אחת הוא הסוד של החיים שלמעלה. עד ששים נשימות שהם ששים (חסר אחת הוא) נשימות עליונות, ואלו הסוד שלהן, שהחיים תלויים בהם. ומכאן ולמטה הוא סוד המות. ועל כן דוד היה משער את שיעור הלילה כדי שיתקיים בחיים, שלא ישלוט בו טעם המות, וכשנחלק הלילה היה דוד עומד במקומו, משום שכאשר מתעורר חצות הלילה והכתר הקדוש מתעורר, צריך שלא ימצא את דוד קשור במקום אחר, במקום המות.

משום שכאשר נחלק הלילה והקדושה העליונה מתעוררת, ואדם שישן במתתו ולא מתעורר להשיג בכבוד רבונו, הנה הוא נקשר בסוד המות, ונדבק למקום אחר, ועל כן דוד המלך היה עומד להשיג בכבוד רבונו תמיד, חי אצל חי, ולא נרדם בשינה לטעום טעם המות, ולכן היה מתנמנם כמו סוס, ששים נשימות, ולא בשלמות.

באו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו. אמרו לו, מה שמך. אמר להם, חזקיה. אמרו לו, יישר כחך ותתחזק תורתך. ישבו. אמר רבי יהודה, הואיל והתחלת, אמור לנו מאלה סודות עליונים שאמרת. פתח ואמר, "ה'

ההוא בר נש וכי האי מלה דקאמריתו הכי הוא:

רזא דמלה הכא^א דהא דוד מלכא חי וקיים^ב לעלם ולעלמי עלמין ודוד מלכא הוה נטיר כל יומי דלא יטעם טעם מיתה בגין דשינתא חד משתינ במיתה איהו ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי לא הוה נאים אלא שיתין נשמי^ג דעד שתינ נשמי חסר חד^ד איהו חי מתמן ולהלאה טעים בר נש טעמא דמותא ושליט ביה סטרא דרוח מסאבא:

ודא הוה נטיר דוד מלכא דלא יטעם טעמא דמותא (ושליט) [ולא ישליט] ביה סטרא (דרוחא) אחרא בגין דשתינ נשמי חסר חד איהו רזא דחיים דלעילא עד שתינ נשמי דאינון שתינ (חסר חד איהו | אינהו) נשמי עלאין ואילין רזא דלהון דתליין בהון חיי ומכאן ולתתא רזא דמותא הוא ועל דא דוד מלכא הוה משער שעורא דליליא בגין דיתקיים בחיים דלא ישלוט ביה טעמא דמותא וכד אתפליג ליליא הוה דוד מתקיים באתריה בגין דכד אתער פלגו ליליא וכתרא קדישא אתער בעא דלא לאשכחא ליה לדוד מתקשר באתר אחרא באתר דמותא':

בגין דכד אתפליג ליליא וקדושה עלאה אתער ובר נש [ד]נאים בערסיה ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה הא איהו אתקשר ברזא דמותא ומתדבק באתר אחרא ועל דא דוד מלכא הוה קאים לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר חי לגבי חי ולא נאים בשינתא לטעמא טעמא דמותא ובגין כך הוה מתנמנם כסוס שתינ נשמי ולא בשלימו^ה:

אתו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו אמרו ליה מה שמך א"ל חזקיה א"ל יתיישר חילך ויתתקף אורייתך יתיבו אמר רבי יהודה הואיל ושרית אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת^י

מאיר הזהר

דאיהו דוכתי דודו היה נזהר שלא תשלוט בו מותא (זהר הרקיע), פי' כי מ' פרזוף שלם מ"ס כל א' כלולה מ' ושינה מגבורה שבמ' ובחי' עשיית דמ' דמ' יורדת מות ומגבורה שבמ' ע"ס נקודה אחרונה של גתהי"ס א"כ נ"ט בחינת חיים ונקודה אחרונה יורדת מות. א"מ (נ"א). ד. פי' כדי להרחיק האדם מהקלי' שהם דרגא דמותא לכך לא ישן רק ס' נשמי חסר חד על דרך ועשו סייג לתורה (מ"מ). ה. פירוש שאפי' ישתקע בשינה אינה יורד כ"א המדריגה הא' טעם מיתה ח"ש טעם ולא יותר (נ"א). ו. פי' לאה שמתעוררת בחצות כדי להזדווג עם יעקב א"י כתרא קדישא היא רחל שיורדת לבריאה בחצות ויש לה נחת רוח בתורת הנדיקים (מ"מ). ז. (פירוש דישן אחר חצות נתקשר במיתה אבל ס' נשמי אינו כ"א טעם מיתה ודלא כהרמד"ל ומאי דק"ל איך אפשר לשער נ"ט ל"ק דאפשר ע"י כונה או יחוד רמוז כ"י) ואני שמעתי מחכם אחד שמנה ס' נשמי הסו"ס והם פחות משעה ודלא כהרמד"ל שכתב שהם ששה שעות (מא"י) (נ"א). ח. לפי נקרא סו"ס שהו"י חיים ח"ש סו"ס שנותן חיים בין ס' לס' בין ס' נשמי לתחלת ס' שאחריהם ע"כ הוא"ו באמצע. א"מ (נ"א). ט. והתחלת לדבר הגד לנו מסודות עליונות שאמרת (ד"א).

א. ז"ל הרב בסקדור, זמן הקימה בין צקין בין צמורף הוא אחר ו' שעות וכן פי' בזוהר פי' ויגש צפי' שמין נשמי היינו שש שעות כנגד ו"ק דז"א, עכ"ל. ובה יובן לשון זה כי ר' יוסי ס"ל ס' נשמי כפשטה, ולכן תירץ מה שתייר. אבל ההוא צ"נ ס"ל כמ"ש הרב ז"ל שהם ו"ק דז"א, כל א' כלול מעשר הם ס' ולכך היה דוד ישן ו' שעות ראשונות מהלילה שהם כנגד ו"ק דז"א, והם נשמי דחיי, כי זעיר הוא אילן החיים ומלכות וצ"ע כלולים עמו, ושינה אינה מוזקת לו, ומשם ואילן הוא רזא דמותא שהיא הקלי', ולכך אם ישן מחצות ואילן יטעום טעם מות, הלכך כתיב חצות לילה חקום להודות לך, והוה שממה עליהם, וכי האי מלה דאמריתו הכי הוא שמדבכיכם, נראה שלא היה ישן דוד כי אם שמין נשמי בכל הלילה, והאמת אינו כן ששש שעות היה ישן כמ"ש בשם הרב וכו' (מ"מ). ב. ע"י יהל אור ח"א ג ע"ב: מי בעולם הבא וקיס בעולם הזה, והענין כי הוא קיים תמיד בעולם הזה, קיס מצוה דצירא, וכן הוא מי בעולם הבא, צנינה, מלכא דשלמא דלילה, ונקרא חי משם. ג. פי' כי היסוד דמלכות נקודה האמצעית מן היסוד נקרא הר זין עיר דוד וכן נקרא ג"כ מ"י צסוד בן איש חי והיסוד דדבורא נקרא ג"כ ח"י ח"ש מ"י יודין וכו' דנוק' הוא ט"ט דמטטרוין ובה היסוד דנוק'

ספר הזהר

תרגום

בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה". בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמוד, עד שברא את התורה, משום שממנה יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה עומדים עליונים ותחתונים. זהו שכתוב "ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה", שהרי בחכמה עומדים כל הקיומים של העולם, וכולם יוצאים מתוכה.

דבר אחר, "ה' בחכמה יסד ארץ", העולם העליון לא נברא אלא מתוך החכמה העליונה, והעולם התחתון לא נברא אלא מתוך החכמה התחתונה, וכולם יוצאים מתוך החכמה העליונה ומתוך החכמה התחתונה. "כונן שמים בתבונה". "כונן", מה זה כונן, אלא "כונן" כל יום ויום ולא פוסק, ולא נתקן בזמן אחד, אלא בכל יום ויום מתקן אותו. והיינו סוד הכתוב "ושמים לא זכו בעיניו". וכי תעלה על דעתך שהחיסרון הוא משמים, אלא חשיבות השמים היא משום החביבות ורצון רב שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם וחביבותו אצלו, שהרי אף על גב שהוא מתקן אותם בכל יום ויום, אין דומה בעיניו שהם מתוקנים כראוי, משום שאהבתם אצלו, ורצונו להאיר להם תמיד בלי הפסק, שהרי העולם הבא מוציא אורות זוהרים כל יום ויום תמיד בלי הפסק, כדי להאיר להם תמיד, ועל כן "לא זכו בעיניו". לא כתוב "לא זכו לבדו, אלא "לא זכו בעיניו".

ולכן "כונן שמים בתבונה". מי "השמים", זה הסוד של האבות, והסוד של האבות זהו יעקב, שהוא הכללות שלהם, משום שיעקב הוא הבחיר שבאבות, והוא עומד להאיר על העולם. ומשום שהוא הסתלק לתוך העולם הבא, יוצא ממנו ענף אחד יפה למראה, וכל האורות יוצאים ממנו וכל השובע ושמן המשחה להאיר לארץ, ומי הוא, זה יוסף הצדיק, שהוא נותן שובע לכל העולם, והעולם נזון ממנו. ולכן כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, הכל הוא בסוד עליון, והכל כראוי.

בינתיים בא רבי אלעזר. כיון שראה אותם, אמר, ודאי שהשכינה כאן. (אמר להם) במה עסקתם. אמרו לו

פתח ואמר (משלי ג ט) יהו"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה תא חזי כד ברא קב"ה' עלמא^א חמא דלא יכיל לאתקיימא עד דברא אורייתא^ב בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין ובה קיימי עלאי ותתאי הה"ד יהו"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה דהא בחכמה קיימין כל קיומין דעלמא וכלהו נפקי מגוה:

דבר אחר יהו"ה בחכמה יסד ארץ עלמא עלאה^א לא אתברי אלא מגו חכמה^ב ועלמא תתאה^ג לא אתברי אלא מגו חכמה [תתאה^ד] וכלהו נפקין מגו חכמה עלאה ומגו חכמה תתאה כונן שמים בתבונה כונן מאי כונן אלא כונן כל יומא ויומא ולא פסיק ולא אתתקן בזמנא חדא אלא בכל יומא ויומא אתקין ליה והיינו רזא דכתיב (איוב טו טו) ושמים לא זכו בעיניו^ו וכי סלקא דעתך דגריעותא איהו משמים אלא חשיבו משמים איהו בגין חביבו ורעו סגיא דקב"ה רעי בהו | וחביבותיה | לגבי דהא אף על גב דאיהו מתקין לון כל יומא ויומא לא דמי בעינוי דאינון מתתקנן כדקא יאות בגין דרחימותא דלהון לגביה ורעותיה לאנהרא לון תדיר בלא פסיקו דהא עלמא דאתי אפיק נהורין זהירין כל יומא^ז | ויומא | תדיר בלא פסיקו בגין לאנהרא לון תדיר^ח ועל דא לא זכו בעינוי לא זכו בלחודוי לא כתיב אלא לא זכו בעינוי:

ובגין כך כונן שמים בתבונה מאן שמים דא הוא רזא דאבהן ורזא דאבהן דא הוא יעקב דאיהו כללא דלהון בגין דיעקב תושבחתא דאבהן^א איהו ואיהו קיימא לאנהרא על עלמא^ב ובגין דאיהו אסתלק גו עלמא דאתי^ג נפק מניה ענפא חדא^ד שפירא בחיזו וכל נהורין מיניה נפקין וכל שבעא ומשח רבו לאנהרא לארעא ומאן איהו דא יוסף הצדיק דאיהו יהיב שבעא לכל עלמא ועלמא מניה אתזן ובגין כך קב"ה כל מה דעבד בעלמא כלא איהו ברזא עלאה וכלא כדקא חזי:

אדהכי אתא רבי אלעזר כיון דחמא לון אמר ודאי שכינתא הכא במאי עסקיתו אמרו ליה

מאיר הזהר

נותנים לו מוחין, הוא לשם חיותם ועי' פנחס רלט ע"ב (ביאורים ח"ב כח ע"ד). והאימא מייפה ומתקנת את הזו"ן תמיד (דע"ה ח"ב קמא ע"ד), והיא ממונעת צין ג"ר לז"ת ולכן על ידיה כל העליות והמיקוים דזו"ן (כללים ח"ב נג ע"א). **ית**. כאן רואים את התיקון התמידי מאימא לזו"ן (הקוד"ש לט ע"א), והוא צע"ס יחוד של צינה זו"א (כללים ח"א סו ע"ד). **יע**. ועיין עוד צפ' פנחס רלט ע"א וע"ב (לש"י). **יג**. פי' לפי שיקוד דזו"א מתגלה תוך ת"ת דזו"א לכך נק' יעקב שהוא ת"ת מושגתתא דלצהן (מ"מ). **כא**. פי' מלכות (מ"מ). **כב**. פי' שעולה צפו דמ"ן לאימא כדי לגרום אור"א (מ"מ). **כג**. פי' יסוד דזו"א כי כחצ הרב שיקוד דזו"א אינו נתקן אללא מהארץ החו"ג המגולים שזיקוד דאימא, ומהארץ המוחין ג"כ ח"ש "וצגין דאיהו אסתלק" וכו', לקבל המוחין, לכך נפיק מניה ענפא חדא שהוא יסוד מהמוחין שיקבל (מ"מ).

י. א"ס (מ"מ). יא. עולם האצילות (מ"מ). יב. פי' דאיהי דינין תקיפין עד דצרא אורייתא התלצשות יסוד אצא תוך גופא דזו"א צקוד נוצלת חכמה שלמעלה תורה ואז יכלה העולם מלכות להתקיים כי לולא התלצשות הנוכח לא היה למלכות יסוד הנק' ארץ ח"ש ה' בחכמה יסד ארץ (זהר הרקיע). אצא כי יסוד אצא נקרא תורה כמ"ש הרב צאז"ח ח"ש דהא בחכמה קיימין כל קיומי דעלמא וכולהו נפקי מגוה (מ"מ). יג. צינה (מ"מ). יד. הנה חכמה עלאה אצא וחכמה תתאה אימא חכמה דזו"א דצה אצברי עלמא מלכות, אצל ז"א עלמא עלאה נאחו צאצא עלאה ומשם היה יסודו הראשון ואח"כ התכוננת היה בתבונה ולא צינה שנסקו נה"י דתבונה צקוד ד' מוחין תוך רישא דזו"א הנק' שמים וידוע כי השוקיים הם כוונת הגוף המקיימים אותה (זהר הרקיע). אצא (מ"מ). טו. צי"ע (מ"מ). טז. מלכות דלאצילות (מ"מ). יז. עי' ע"ח שער יד פרק ד' שד"ו שהז"א חסר ואור"א תמיד

תרגום

ספר הזהר

את כל המעשה. אמר ודאי שיפה אמר, אבל אותם ששים הנשימות, ודאי ששים נשימות הן של חיים, בין למעלה בין למטה. מכאן והלאה יש ששים נשימות אחרות שהן כולן מצד המות, ודרגת המות עליהן, ונקראות תרדמה, וכולן טעם המות. ולכן דוד המלך הוא היה נדבק באותם ששים הנשימות של חיים, ומשם והלאה לא ישן כלל. זהו שכתוב "אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה". ועל כן יפה אמר, כדי שיקום דוד חי, בצד של החי, ולא בצד המות. כולם ישבו ועסקו בתורה והתחברו יחד.

פתח רבי אלעזר ואמר, "ה' אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך". בא וראה, דוד המלך היה קם בחצות הלילה ועוסק בתורה בשירים ותשבחות לשמחת המלך והמלכה, וזו היתה שמחת האמונה בארץ, משום שזהו השבח של האמונה שנראה בארץ. שהרי למעלה פותחים בשמחה שירה, כמה מלאכים עליונים בכמה מינים שמשבחים בלילה בכל הצדדים. כדוגמא זו למטה בארץ, מי שמשבח את הקדוש ברוך הוא בארץ בלילה, בו חפץ (רוצה) הקדוש ברוך הוא, וכל אותם המלאכים הקדושים שמשבחים את הקדוש ברוך הוא, כולם מקשיבים לאותו שמשבח אותו בלילה בארץ, שהשבח הזה הוא בשלמות, להעלות את כבוד הקדוש ברוך הוא מלמטה ולזמר בשמחה של היחוד.

בא וראה, דוד המלך כתב, "ה' אלהי ישועתי" וגו'. "ה' אלהי ישועתי", מתי הוא "ישועתי". באותו יום שהקדמתי שבח בלילה אצלך, אז הוא ישועתי ביום. ובא וראה, שהרי בלילה מי שמשבח את רבונו בשבח של התורה, אז מתחזק בחוזק ביום בצד הימין, שהנה חוט אחד יוצא מצד הימין, ואז נמשך עליו ומתגבר בו, ועל כן אמר "ה' אלהי ישועתי יום צעקתי" וגו'. ולכן אמר "לא המתים יהללו יה". "לא המתים", משום שצריך לשבח

כל עובדא אמר ודאי שפיר קאמר אבל אינון שתינן נשמי^א ודאי שתינן נשמי אינון דחיין בין לעילא בין לתתא ומכאן ולהלאה איכא שתינן נשמיין אחרנין דאינון כלהו מסטרא דמותא ודרגא דמותא עלייהו ואקרון דורמיטא^ב וכלהו טעמא דמותא ובגין כך דוד מלכא הוה איהו מתדבק באינון שתינן נשמיין דחיין ומתמן ולהלאה לא נאים כלל הדא הוא דכתיב (תהלים קלב ד) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה^ג ועל דא שפיר קאמר בגין דיקום דוד חי בסטרא דחי ולא בסטרא דמותא יתבו כלהו ואשתדלו באורייתא ואתחברו כחדא:

פתח רבי אלעזר ואמר (שם פח ב) יהו"ה אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך תא חזי דוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא ואשתדל באורייתא בשירין ותושבחן לחדוה דמלכא ומטרוניתא ודא הוה חדוה דמהימנותא בארעא בגין דהאי איהו שבחא דמהימנותא דאתחזי בארעא דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא כמה מלאכין עלאין בכמה זינין דקא משבחן בליליא בכל סטריין [וכהאי גוונא] (וכהנא) לתתא בארעא מאן דמשבח ליה לקב"ה^ד בארעא בליליא בעי ביה [קב"ה נ"א כליליא קב"ה] וכל אינון מלאכין קדישין דקא משבחן ליה לקב"ה כלהו צייתין לההוא דקא משבח ליה בליליא בארעא^ה דהאי תושבחתא איהו בשלימו לסלקא יקריה דקב"ה מתתא ולזמרא בחדוה דיחודא:

תא חזי דוד מלכא כתב (שם) יהו"ה אלהי ישועתי וגו' יהו"ה אלהי ישועתי אימתי איהו ישועתי בההוא יומא דאקדמית תושבחתא בליליא לגבך^ו כדין איהו ישועתי ביממא ותא חזי דהא בליליא מאן דמשבח למאריה בתושבחתא דאורייתא כדין אתקף בתקיפו ביממא בסטרא דימינא דהא חוטא חד נפקא מסטרא דימינא^ז וכדין אתמשך עליה ואתתקף ביה ועל דא אמר יהו"ה אלהי ישועתי יום צעקתי וגו' (בלילה נגדך) ובגין כך אמר (שם קטו יז) לא המתים יהללו יה לא המתים^ח בגין דאצטריך לשבחא

מאיר הזהר

חשועתו ציוס שהקדים צלילה לשבחו שאז הוא יתבצר נמצא מאד אצלנו ושומע שבחו וזהו נגדך. וגם ירצה שידוע סה) שמדת לילה היא מדת המלכות הנקראת אדני^א, אצל ככאן נאמר ה' שם הוי"ה שהוא מדת יוס, ויאמר שהוא היה קושר שמי המדות, כי הלילה סקודה אדני^ב היה משבח להוי"ה (רמ"ו). **ט.** חוט של חסד ה"ס שליש ראשון של חסד שהוא כ"ד בגי' חו"ט ע"ה, ואמנם ידוע ששליש של יסוד אבא הוא היוצא מיסוד א"י שבחזה ועיר ומגוע עד יסוד זעיר, וידוע יסוד נקרא ו' ועירא שהוא מילוי ו"ו והוא כמין חוט, זה החסד תופר ומחבר כל העולמות, וכו' נפקא מסטרא דימינא, דייקא נפקא שכן הוא יוצא מן יסוד צינה, וגם כי הוא שם בצאמצע בחוף ת"ת זעיר, מכל מקום מקורו ועצמותו הוא מסטרא דימינא שכן אבא הוא ראש לכל כד ימין (רמ"ו). **ט.** אלהי גי' מ"ו שהוא צ' פעמים חו"ט, והוא מילוי ע"ב שסודו מתפשט צנה"י דעיר כדוע מכוננת אלקי אברהם וכו'. והעיקר הוא הוי"ה, והרי ה' אלקי שעולה ע"ב והוא חס"ד. וגם צוה יכון לומר נפקא, שכן מילוי מ"ו יוצא למטה מתוך היות שבחג"ת זעיר שה"ס גומל חסדים טובים, גומ"ל גי' ג' היות כדוע לידעים (רמ"ו). **י.** פי' בגין כך שצריך וראוי לאדם להתעורר משינתו קודם שיעיר השחר (רמ"ו). **יא.** שהם הנשקעים צנינה שהיא אחד מששים צנינה שיעקרו לחיונים שאין

א. אם אתן שנת לעיני וכו'. כבר ידעת, כי דהע"ה היתה נשמתו ראויה להיות נפל, כי היה צנינת ערש הנפילים אשר היו בארץ, שפירשו, כי המלכות היה שהפילתם בסוד נפלים, ולא היתה עוצרת הנוקבא עליונה ולא קולטת אורע צמוכה, והיתה מפילתו. ולולי החיות שניתן לו מהאצות, ע"י יסוד דו"א הנקרא ח"י העולמיס, וזכה להאחו שם ציסוד דו"א, ולכן היה צריך לשמור מהשינה ס' נשמי נוצלת המיתה, אלא יהיה חי ממש, להשפיע זווגו מיסוד הנקרא אציר חוקפו של יעקב (ספר הליקוטס תהלים קלב). **ב.** פי' רבי אלעזר הסכים לסברת ההוא גברא הפך מר' יוסי אצל פליגי עליה צהאי שלדעת ההוא גברא נ"ט דווקא ולר"א ס' שלמים שביון שהם נגד ו"ק דו"א שנקרא ס' נשמי דחיין אין צריך לעשות הרחקה (מ"מ). **ג.** הוא תרגומו של תרדמה (ד"א). **ד.** רחל (מ"מ). **ה.** פי' שהמלכות ומלאכי השרת הם מקשיבים לתורת הצדיקים שלומדים בעולם הזה ויש לה נחת רוח כמ"ש הרב צבונת ק"ש על המטה (מ"מ). **ו.** אעפ"י שהפסוק אמרו צשם עמנו, אין כוונתו עליו דוקא, כי הוא מדה ימירה היתה בו יותר מעולה שלא היה ישן יותר משינת הסוס כנו"ל, אצל לא צללה הדברים כי אם לזרז את כל האדם ולכן אמר כתב, כלומר ישאר לזכר ולמוסר מפני שזה דבר ראוי לכל אדם לעשות [לאשתדל בשבחא דאורייתא צלילה] (רמ"ו). **ז.** ה'